

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут новітніх освітніх технологій
Кафедра фінансів ім. С.І. Юрія

МЕЛЬНИК Анастасія Іванівна

**Організаційно-правові засади протидії митним
правопорушенням в Україні / Organizational and
Legal Bases of Combating Customs Offences in
Ukraine**

спеціальність: 072 - Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійна програма - Митна справа

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ФМСзм-21
А. І. Мельник

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, А. І. Луцик

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

"__" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ **О. П. Кириленко**

ТЕРНОПІЛЬ - 2022

АНОТАЦІЯ

Мельник Анастасія Іванівна. Організаційно-правові засади протидії митним правопорушенням в Україні. - Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня магістр за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма «Митна справа» – Західноукраїнський національний університет. Навчально-науковий інститут інноваційних освітніх технологій. Тернопіль, 2022.

У кваліфікаційній роботі досліджено феноменологія явища порушення митних правил. Розглянуто проблемні аспекти митної системи, що спричиняють порушення митних правил. Визначено пропозиції щодо мінімізації порушення митних правил у майбутньому.

ANNOTATION

Melnyk Anastasiia Ivanivna. Organizational and Legal Bases of Combating Customs Offences in Ukraine. - Manuscript.

Research for attending of master's degree after specialty 072 «Finance, Banking and Insurance», master's program “Customs” – West Ukrainian National University. Educational and research institute of innovative educational technologies. Ternopil, 2022.

The qualification work investigates the phenomenology of the phenomenon of violation of customs rules. The problematic aspects of the customs system that cause violations of customs rules are considered. Proposals for minimizing the violation of customs rules in the future have been determined.

Зміст

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПОРУШЕНЬ МИТНИХ ПРАВИЛ.....	6
1.1. Теоретико-правове обґрунтування митних правопорушень	6
1.2. Становлення інституту порушення митних правил	11
Висновки до 1 розділу	16
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ.....	18
2.1. Корупція у митній сфері як девіантний прояв відносин суб'єктів митної системи	18
2.2. Фіскальні наслідки порушень митних правил	22
Висновки до 2 розділу	27
РОЗДІЛ 3 ОРІЄНТИРИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЯМ МИТНИХ ПРАВИЛ.....	29
Висновки до розділу 3	34
ВИСНОВКИ.....	36
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39

ВСТУП

Таке явище, як митні правопорушення, набуло масових масштабів і розглядається не лише в контексті конкретної країни чи окремого регіону, а й глобально, оскільки воно характерне майже для всіх країн та регіонів світу. Для подолання їх поширення та негативних наслідків кожна країна доклала чимало зусиль, сформулювала та реалізувала певні плани та завдання, вдосконалювала законодавство та практику боротьби з ними. Сьогодні в Україні контрабанда та порушення митних правил залишаються одним із головних дестабілізуючих чинників української зовнішньої політики, негативно впливаючи за своїм масштабом, розмахом та наслідками на розвиток національної економіки та її стратегічних галузей..

Науковим дослідженням проблем порушень митних правил присвячено праці таких науковців І. Бережнюка, Є. Бондаренка, А. Войцещука, С. Герчаківського, П. Гончарова, О. Гребельника, О. Дем'янук Ю. Іванова, М. Каленського, А. Крисоватого, П. Пашка, та ін.

Об'єктом дослідження виступає митна система держави.

Предметом дослідження є явище митних правопорушень та аспекти їх мінімізації

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження особливостей порушень митних правил у вітчизняній та зарубіжній практиці; аналіз діючого нормативно-правової регламентування, що виступає основою митної системи виявлення недоліків та розробка пропозицій щодо вдосконалення митного оподаткування в Україні.

Реалізація поставленої у кваліфікаційній роботі мети обумовлена розглядом й вирішенням таких основних завдань:

- Дослідити теоретико-правове обґрунтування порушення митних правил
- Вивчити становлення митних правил та поширення явищ порушень митних правли;
- дослідити корупцію у митній сфері

- здійснити моніторинг фіскальних наслідків від боротьби з порушеннями митних правил;
- окреслити напрями покращення протидії порушенням митних правил.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у систематизації теоретико-правових методів і дослідженні порушень митних правил як відхилень та огляду мінімізації таких порушень.

Основні наукові положення і висновки дипломної роботи апробовані на Всеукраїнських науково-практичній конференції: ««Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів» та «Актуальні питання фінансової теорії та практики».

Виходячи з логіки дослідження, поставленої мети та окреслених завдань, визначено структуру роботи, яка складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ПОРУШЕНЬ МИТНИХ ПРАВИЛ

1.1. Теоретико-правове обґрунтування митних правопорушень

Проблема злочинності та боротьби зі злочинністю є однією з найважливіших проблем існування будь-якої країни. Одним із таких правопорушень є митна сфера, тобто переміщення товарів, транспортних засобів чи інших предметів через кордон. Згідно з вимогами митного законодавства України одним із основних завдань митних органів є запобігання та боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил, що виражається у постійному вживанні заходів щодо виявлення, розкриття та припинення таких правопорушень.

Перехід України до ринкової економіки, лібералізація та активізація зовнішньоекономічних зв'язків, зростання імміграції призвели до багатьох нових процесів, іноді з негативними наслідками. До останніх, зокрема, відноситься зростання рівня економічної злочинності, яка стримує розвиток виробництва, поглинає інвестиційні ресурси, стимулює інфляцію, зменшує надходження до державного бюджету. Серед економічних злочинів найбільшу загрозу розвитку економіки становлять порушення митних правил, особливо контрабанда. Однак через складність, суперечливість та нестабільність митного законодавства застосування правоохоронними органами кримінального законодавства для боротьби з конкретними порушеннями є неефективним, і це необхідно враховувати при застосуванні норм статті 201. Стаття 305 Кримінальним кодексом України передбачена відповідальність за такі злочини, але наукового прогресу досягнуто недостатньо. Адміністративна відповідальність не має більшого ефекту.

Порушення митних правил є найпоширенішим правопорушенням у сфері митної справи. Механізми попередження та боротьби з порушеннями митних правил відіграли важливу роль у становленні України як правової та

соціальної держави. Комплексне припинення окремих правопорушень у митній сфері є необхідною умовою інтеграції нашої держави в європейський простір.

Стосовно сутності загальної категорії «злочин» слід зазначити, що в юридичній літературі існує єдина думка щодо того, що є злочином. Злочин – це протиправне, осудне, суспільно шкідливе діяння (дія чи бездіяльність) злочинно здатної особи, яке спричинило для винного визначені законом негативні наслідки. Для протиправної поведінки вчені насамперед виділяють такі ознаки, як суспільна шкідливість, які є характеристиками природи злочинності. Антисоціальні тенденції злочинності підкреслюються також її ознакою – протиправністю. Наявність добровільного усвідомлення діяння, що виражається у протиправній дії чи бездіяльності, відображає наступну ознаку злочину - наявність діяння, його зовнішній вияв. Серед ознак злочинності виділяються психологічні ознаки – вина.

Таким чином, злочином є винна дія чи бездіяльність особи, яка порушує встановлені правові норми, заподіяння шкоди та тягнуть за собою юридичну відповідальність. При цьому має значення саме протиправна діяльність, а не різноманітні наміри, думки про злочини не є злочинами і є юридично нейтральними до тих пір, поки не проявляються в конкретних протиправних діях (діях) суб'єкта. Злочин визначається як протиправне діяння, яке порушує правові норми та завдає суспільної шкоди. Отже, «злочин – це суспільно шкідливе протиправне та злочинне діяння протиправнодієздатного суб'єкта, за яке чинним законодавством передбачена юридична відповідальність» [1].

У сфері митної справи передбачена кримінальна та адміністративна відповідальність. Митним кодексом України встановлено адміністративну відповідальність за порушення митних правил, однак адміністративна відповідальність за такі порушення настає лише у випадку, якщо ці порушення не тягнуть за собою кримінальної відповідальності.

Аналізуючи кримінальну та адміністративну відповідальність, можна стверджувати, що між ними існують схожі елементи, які зумовлені належністю категорії юридичної відповідальності до однієї соціально-правової відповідальності. Водночас адміністративна відповідальність має багато специфічних підстав, які відрізняються від кримінальної відповідальності. Таким чином, нормативною основою кримінальної відповідальності є виключно Кримінальний кодекс України, тоді як Кодекс України про адміністративні правопорушення та деякі інші нормативно-правові акти передбачають початок адміністративної відповідальності. Зокрема, відповідно до ст. Стаття 2 КУпАП «Питання адміністративної відповідальності за порушення митних правил регулюється Митним кодексом України» [84]. Фактичною підставою притягнення до адміністративної відповідальності є вчинення особою адміністративного правопорушення (проступку), а кримінальну відповідальність особа несе лише у разі вчинення нею діяння, за яке передбачено кримінальне покарання. Як слушно зазначає з цього приводу П. Лютіков: "Варто визначити, які саме види адміністративних правопорушень мають безпосереднє відношення до державного управління, а отже, до адміністративного права. Із запровадженням нової системи - системи кримінальних проступків це питання стало актуальним". будучи значно новішим, він фактично являє собою модифіковану кримінальну систему з дисциплінарними та адміністративними проступками, деліктами та злочинами» [2, с.636].

Велика кількість наукових досліджень має значне теоретичне та прикладне значення для розробки нормативно-правової бази регулювання відповідальності за митні правопорушення, але вони не торкаються питання підвищення ефективності адміністративно-правових та кримінально-правових механізмів. Припинення порушень митних правил. За винятком значних досягнень у боротьбі зі злочинністю в митній сфері, не всі завдання вирішені. Сучасні наукові дослідження проблеми запобігання та протидії митним правопорушенням є фрагментарними.

Порушення митних правил - це тяжке адміністративне правопорушення - злочинне діяння, дія чи бездіяльність (протиправна дія особи), яка перешкоджає встановленому порядку перетинання митного кордону України та переміщення через нього товарів, транспортних засобів і предметів, і подання їм митного оформлення. контролю та оформлення до митних органів, а також здійснювати операції з товарами, справляти митні збори та інші платежі, які відповідно до Митного кодексу чи інших законів України підлягають митному контролю або покладаються на митні органи та щодо яких адміністративні обов'язки визначені цим Кодексом.

Якщо відповідальність за контрабанду та інші кримінальні правопорушення встановлено Кримінальним кодексом України, то відповідальність громадян за порушення митних правил — митним законодавством України.

Як і будь-яке інше правопорушення, митне порушення має свої особливості:

- об'єкт порушення;
- об'єктивні сторони порушення;
- суб'єкт порушення;
- Суб'єктивні сторони порушень.

Лише за їх наявності винні будуть притягнуті до відповідальності у встановленому законом порядку. Відповідальність за порушення митних правил несуть керівники підприємств, установ, організацій та інші посадові особи, якщо на момент вчинення правопорушення в їх службові обов'язки входило забезпечення виконання ними функцій, передбачених чинним законодавством, у тому числі митним та іншими правовими актами. регулювання митної справи.

Варто зазначити, що притягнення до відповідальності за порушення митних правил не звільняє конкретних осіб від обов'язку сплати мита та інших митних платежів.

Якщо ці порушення не тягнуть за собою кримінальної відповідальності, настає адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачена законодавством про митну справу.

Суб'єктом відповідальності за порушення митних правил може бути громадянин, який на момент вчинення порушення митних правил досяг 16 років, або особа, яка керує підприємством. Порушення митних правил карається:

- шляхом попередження;
- через накладення штрафу;
- через конфіскацію товарів - безпосередніх предметів митних правопорушень, товарів зі спеціальними сховищами (буферами), які використовуються для приховування від митного контролю безпосередніх предметів митних правопорушень, транспортних засобів, що використовуються для переміщення безпосередніх предметів митних правопорушень через кордон України.[3]

Попередження або штраф можуть бути лише основним видом покарання за вчинене правопорушення. Штрафи як адміністративні стягнення за порушення митних правил передбачають накладення обов'язків на осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності за такі порушення, сплату до державного бюджету коштів у розмірах, встановлених Митним кодексом України, залежно від виду та характеру скоєного злочину. Сплата штрафів, якщо не накладено адміністративне стягнення у вигляді конфіскації товарів, транспортних засобів, зазначених у частині третій статті 461 Митного кодексу, особи, які порушили митні правила, не звільняє від сплати митних платежів, крім випадків, передбачених в самому кодексі.

Конфісковані товари - безпосередні предмети порушення митних правил, товари зі складами (тайниками), що не підлягають митному контролю, спеціально призначені для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил, транспортні засоби для переміщення безпосередніх предметів

порушення митних правил через митний кордон України. Може застосовуватися як основний, так і додатковий тип стягнення.

За одне й те саме порушення митних правил може бути накладено лише основне стягнення або додаткове стягнення. Якщо пунктами відповідальності за порушення митних правил передбачені як основні, так і додаткові стягнення, не допускається застосування лише додаткових стягнень без застосування основного стягнення, крім випадків, передбачених Митним кодексом України.

Штрафні санкції за порушення митних правил можуть бути накладені лише на підставах і в порядку, встановлених Митним кодексом та іншими законами України.

Виконання вимог законодавства у разі накладення штрафів за порушення митних правил забезпечується систематичним контролем вищих митних органів та їх посадовими особами, правом оскарження та іншими заходами, передбаченими законодавством України.

Адміністративне стягнення у вигляді попередження або штрафу накладається не пізніше двох місяців з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - протягом двох місяців з дня його виявлення.

Процедури щодо митних правопорушень включають проведення процедур митного огляду, розгляд справ та прийняття рішень. Проведення у справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до Митного кодексу України, а в частині, не врегульованої ним, - відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення.

1.2. Становлення інституту порушення митних правил

Основний Закон нашої держави – стаття 1 Конституції визначає Україну як суверенну незалежну, демократичну, соціальну, правову державу, а в статті 3 визначає її як суверенну і незалежну, демократичну, соціальну, правову державу. Статтею 8 Митного кодексу України встановлено, що

виключна юрисдикція України на її митній території. Протягом століть звичай був і залишається фактором державності та національної незалежності, живим свідченням влади та фінансового суверенітету.

Уже в найдавніші часи існували міждержавні відносини, контроль за якими був, крім іншого, одним із джерел поповнення скарбниці. Одним із найперших митників відомий Матвій, який збирав податки для Римської імперії [4]. Зі стародавнього Вавилону, тобто з 2-го тис. до н. д. Усі штати запровадили перевірку та стягнення мита на імпортовані товари. На території сучасної України поняття мита виникло в епоху Київської Русі як плата за перевезення товарів територією держави. До речі, в слов'янській мові з'являються слова «заряд», «замовник» [4]. Однак абсолютно точних свідчень про час, коли сталася митна справа в нашій країні, досі немає. Так, на думку Є. Осокіна, система митних правил у Стародавній Русі була запроваджена грецькими священиками князю Володимирі для поширення християнства, тобто у 988-989 рр. [4].

Відомості про територіальні тарифи сучасної України зафіксовані ще в 9 ст. Саме тоді на території сучасної України виникла могутня Київська Русь, яка розвивалася протягом століть, поки її не завоювали монголо-татари. Фінансуючи свою діяльність, князі спиралися насамперед на данину. До інших джерел княжих доходів належать: судові збори, штрафи та мита [4]. Слід зазначити, що перші згадки про відповідальність у митній сфері з'явилися ще за часів Київської Русі. Так, до юридичного збірника Київської Русі «Руської Правди» входили правила торгівлі, порядок сплати мита, застосування санкцій за контрабанду [4].

Прикладом є такі штрафи, як «відмивання грошей», що передбачає подвійне оподаткування транспортування або спроби транспортування товарів злочинним шляхом. У судовому протоколі князя Володимира зазначено, що спроба таємного перевезення товару без сплати митних платежів карається конфіскацією товару та побиттям перевізника. У XII-XIII ст. У міру зростання тарифів у віддалених князівствах зросла бажання

нелегально перевозити товари. Саме в цей час формується система штрафів та інших стягнень за порушення встановлених правил перевезення та реалізації товарів. Крім «відмивного» штрафу існувала «заповідь» — штраф за несплату митних платежів під час продажу (купівлі) коней, а також штрафний тариф за несплату контрабандних товарів.

Його вплив на митну справу в 13 ст. Проводив і нападав на монголо-татар. В результаті було введено нове поняття «тамга». У тюркських народів це означає логотип, тавро, печатку, яка ставиться на власність і підтверджує право власності на сім'ю. Пізніше «тамгою» стали називати мита, що стягувалися під час угод на ринках і базарах.

Від слова «тамга» утворилося нове поняття — «тамжит», тобто накладення тамги як підтвердження факту сплати податків, поступово витіснило поняття «митний збір», а місце збору товару були «тамжили», отримали «митне» найменування. Щодо правової основи встановлення митних зборів і зборів, то для окремих міст існують статuti, в яких закріплюються види і розміри зборів, порядок сплати, відповідальність за порушення митних правил [4].

У козацькі часи існувала сувора система покарань для іноземних купців, які намагалися продати товари через посередництво привілейованих українських купців. За такі порушення весь товар конфіскується працівниками митниці [4].

Будь-яке порушення встановлених законом правил щодо транзиту товарів і цінностей відоме як «контрабанда», і особи, які вчиняють такі дії, караються. Встановлений режим санкцій за недотримання митних правил є досить жорстким. За контрабанду тютюну їх били та публічно принижували, а за контрабанду алкоголю били й ампутували. З кінця 17 ст. Україна потрапила в залежність від Росії і втратила свою державність.

Російська імперія почала встановлювати загальний контроль над Україною, що передбачало, зокрема, ліквідацію митної системи як самостійного елемента. З кінця XVII століття історія розвитку України тісно

переплітається з Російською імперією. Це стосується економічної та митної політики, невід'ємною частиною якої він є. У Російській імперії перший указ проти контрабанди був оприлюднений у 1729 році: «Про товари, що не являються на митниці і таять мито».

Тоді в Росії не було поняття «контрабанда», а використовувався термін «не по порядку», під яким розумілося «таємне» ввезення товарів і продаж імпортованих товарів без оподаткування. Також пропонуються способи боротьби з цією практикою. На початку XIX ст. Контрабанда в сучасній Україні набула загрозливих масштабів. Введення протекціоністських мит в 1822 році і перехід до протекціоністської політики в Росії в 1877 році, а також будівництво залізниць і розвиток зовнішньої торгівлі на півдні і сході країни призвели до поширення контрабанди не тільки в кордоні країни, а й у торгово-промислових центрах Росії.

Боротьба з порушеннями митних правил і контрабандою має національне значення. Одним із важливих факторів успішної боротьби з митними правопорушеннями та контрабандою є прийняття законодавства проти незаконного перевезення вантажів. Такі документи, як Кримінальне законодавство та Митні правила, роз'яснюють правові основи боротьби з порушеннями митної контрабанди, вказуючи на те, що держава посилила покарання за порушення митних правил і контрабанду, а розслідування порушень переведено з адміністративної відповідальності на кримінальну відповідальність. [4]. Після Жовтневої революції 1917 р. Радянський уряд — Раднарком (РК) вжив рішучих заходів щодо припинення контрабанди. Тому, зокрема, був виданий указ РНК від 01.03.21 «Про експропріацію та конфіскацію». Митниця має право конфіскувати «товари, визначені як контрабанда». Водночас указ дозволяє митним органам проводити заходи та слідчі дії. З метою виявлення контрабанди, яка таємно провозиться через кордон або призначена для таємного вивезення за кордон, митники мають право проводити огляд і виїмку в межах 7-метрової прикордонної зони у всіх випадках підозри в приховуванні контрабанди. Поза межами прикордонної

смуги митники можуть здійснювати ці операції за участю кримінальної або загальної міліції. Товари, вилучені під час обшуків і виїмок, направляються до митниці, де їх оглядають і описують, а потім вилучають (за необхідності). У 1964 році Митний закон уточнив характеристики контрабанди та встановив принципи розгляду справ про контрабанду та порушення митних правил. Тому, зокрема, у цьому нормативному акті до повноважень головного митного управління входить розроблення та здійснення заходів щодо боротьби з порушеннями митних правил та контрабандою. Повноваження накладати штрафи за ці порушення покладено на начальника митниці.

У Митному кодексі України, прийнятому в 1991 році, законодавець виділив 18 складів порушення митних правил в окремий розділ і визначив спеціальні провадження щодо цих складів у розділі VIII глави II.

Слід зазначити, що Митний кодекс України 1991 року не свідчить про втрату чинності норм кодексу України щодо адміністративних правопорушень, що є підставою для відповідальності за порушення митних правил. До 17 травня 2001 р. ст. Статті 208, 208-1 та 209 Кодексу України про адміністративні правопорушення співіснують із положеннями Митного кодексу України 1991 року, який встановлює перелік та склад митних правопорушень, хоча є суттєві відмінності в їх кваліфікації.

Закон України «Про митну справу» 1991 р. суттєво розширив коло правопорушень у митній сфері, процесуальна частина яких мала схематичний характер, тому багато аспектів провадження у таких справах залишилися поза сферою дії Закону України «Про митну справу».

Невизначеність поняття контрабанди та проблеми з порушеннями митних правил призводять до значного послаблення боротьби з предметами, які незаконно перетинають український кордон. У Митному кодексі України 2002 року цей орган включено до розділу XVIII "Порушення митних правил та відповідальність за них. Відповідальність осіб, які беруть участь у провадженні у справі про порушення митних правил".

Прийнятий у 2012 році МК України закладає правові основи реалізації завдань, зумовлених вимогами часу та реалізації державної митної політики, основним змістом якої є реформування з метою забезпечення якості послуг, що надаються суспільству та бізнесу Новий рівень, неухильно гарантуючи митні інтереси країни. Однією з головних змін у кодексі є декриміналізація товарної контрабанди, тобто переведення її з кримінальної в адміністративну.

Крім того, у Митному кодексі України 2012 року було скорочено перелік видів порушень митних правил та переглянуто застосовувані санкції [86]. Дослідження сучасного законодавства України у сфері митної діяльності дозволяє зробити висновок, що відповідальність за порушення митних правил є міжгалузевим комплексом, який поєднує правові норми різних галузей законодавства. І навпаки, правове поняття «митне правопорушення» слід використовувати як орієнтир при визначенні місця митного порушення в загальному режимі митного правопорушення. Так, відповідно Статтею 458 Кримінального кодексу України передбачено, що порушення митних правил є адміністративним правопорушенням і є протиправна, злочинна (умисно або з необережності) ді чи бездіяльність, яка порушує порядок пропуску через митний кордон України товарів, транспортних засобів комерційного призначення та Іншими актами законодавства України, подання їх податковим і митним органам для здійснення митного контролю та митного оформлення, а також операції з товарами, що підлягають митному або контролю з боку таких органів.

Висновки до 1 розділу

Сучасна структура державної митної політики та суспільно шкідливої поведінки у сфері державної митної справи свідчить, що порушення митних правил є правопорушенням – одним із найчисленніших проявів митних

правопорушень. Порушення правової природи митних правил є адміністративними правопорушеннями.

Наукове дослідження історичного процесу становлення режиму порушення митних правил дозволило зробити висновок, що одним із головних завдань, які необхідно окреслити в процесі реформування митної справи в Україні, є приведення в повному обсязі всієї нормативно-правової бази. дотримання, через єдиний правовий блок, який повинен звести до мінімуму всі колізії норм, властиві сучасному митному, адміністративному та кримінальному законодавству. Митні порушення мають потужне історично-правове підґрунтя, і подолання цього порушення та чітке законодавче закріплення основи протидії сприятиме розбудові державності України.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ПРОТИДІЇ МИТНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ В УКРАЇНІ

2.1. Корупція у митній сфері як девіантний прояв відносин суб'єктів митної системи

В умовах розвитку українського суспільства існують серйозні проблеми, які перешкоджають здійсненню поступових змін у країні. Однією з таких проблем, яка потребує невідкладного вирішення, є корупція, яка призводить до неефективного використання ресурсів, серйозних зловживань владою та уповільнює темпи соціально-економічного розвитку України.

Система державного управління є складною сукупністю взаємопов'язаних елементів і суб'єктів, тому прояв негативної корупції мінімізує можливість позитивних результатів у цих комунікаційних процесах.

Крім того, необхідно звернути увагу на функціонування митної системи, яка є важливою ланкою національної економіки України. Враховуючи специфіку митної галузі, корупція в цій сфері дуже відчутна. Це питання є важливим та актуальним, оскільки його наявність призводить до розвитку тих негативних явищ, які існують на сучасному етапі розвитку української митної системи, та знижує ефективність державного управління в цілому.

Загалом корупцію можна визначити як незаконну діяльність осіб, які повинні виконувати державні функції у формі неправомірного використання влади з метою отримання переваг шляхом збільшення матеріальних благ, отримання незаконних послуг або вигод.

Важко переоцінити негативний вплив корупції, оскільки ці зловживання призводять до уповільнення економічного розвитку країни, порушення соціальної справедливості, дестабілізації соціал-демократичних інститутів і загрози верховенству права. Руйнація моральної основи народу,

поширення недоброчесності та довіри народу до інститутів публічної влади обґрунтовують об'єктивну необхідність боротьби з цим негативним явищем на національному рівні, що визначає пріоритети завдань її інститутів.

Світові тенденції доводять, що корупція існує в усіх країнах, тому це питання є пріоритетним як для розвинених, так і для країн, що розвиваються, у різних сферах. Зокрема, політичні, інформаційні, інституційні та правові аспекти державного управління в європейських країнах спрямовані на боротьбу з корупцією. З цією метою в країнах ЄС спільно працюють установи: Greco, Венеціанська комісія, Olaf, Eurojust, Europol тощо. На міждержавному рівні вони координують та надають інформацію та аналіз антикорупційних заходів, розробляючи єдині правові стандарти у формі нормативних актів громади.

Щороку Transparency International аналізує рівень корупції, враховуючи показники глобального Індексу сприйняття корупції (CPI - Corruption Perception Index). Відповідно до вказаних показників такі країни, як Данія, Нова Зеландія, Фінляндія, Сінгапур і Швеція є найменш корумпованими з 180 країн світу, щороку лідирують. При цьому Сомалі рік за роком очолює рейтинг, ставши країною з найвищим індексом корупції у світі (індекс антикорупційності – 10 балів).

Що стосується України, то за останні роки показник коливався в межах 30 пунктів. Приблизно однакове значення цього показника мають такі країни, як Ліберія, Малаві та Малі. Загалом у таблиці подано динаміку індексу сприйняття корупції в Україні за 2017-2020 роки [7].

Таблиця 2.1.

Зміна корупції в Україні

Показники	Роки			
	2017	2018	2019	2020
Антикорупційний індекс	30	32	30	33
Місце в світовому рейтингу 180 країн	130	120	126	117

Дані таблиці. 1 є свідченням високого рівня корупції в Україні та її непривабливості порівняно з рештою світу, враховуючи позицію України в світових рейтингах за останні роки. Варто зазначити, що ці тенденції не є новими і спостерігаються не лише в Україні зараз, а й протягом усього її існування як незалежної держави.

Митна система характеризується великою кількістю невирішених питань щодо зловживань владою. Тому необхідно розробити рекомендації щодо подолання та запобігання корупції:

- розроблення та впровадження методичних рекомендацій щодо залучення їх працівників до практичної діяльності митних органів, спрямованих на усунення конфліктних ситуацій, пов'язаних з корупційними діями;

- працівники митних органів дотримуються відповідного кодексу етики, який має узгоджуватися з антикорупційною діяльністю;

- Ефективна відповідальність за корупцію та повна реалізація заходів, спрямованих на її протидію. Корупція: – чітке визначення осіб, відповідальних за корупцію в сферах, де корупція є високою;

- регламентація процедур, спрямованих на запобігання корупції працівників митних органів під час виконання ними службових обов'язків [7].

Міжнародний досвід показує, що ефективна антикорупційна політика у сфері державного управління має ґрунтуватися на єдиному підході чіткої та тісної взаємодії між митними органами, громадськістю та міжнародними

організаціями. Науковці вважають, що показники корупції можна знизити лише шляхом виконання наступних завдань:

- запобігати корупції та зловживанням у митній сфері;
- Впровадити механізми, що створюють бар'єри корупція державних службовців;
- суворе дотримання норм законодавства щодо відповідальності посадових осіб за зловживання владою в митній сфері;
- застосовувати ефективні інструменти відшкодування збитків, завданих корупцією;
- Здійснення моніторинг ефективності заходів, спрямованих на запобігання та ліквідацію наслідків корупції;
- Впровадити заходи щодо заміщення посад чистими кадрами, що знизить рівень корупції та сприятиме загальному розвитку митної галузі;
- Підвищити рівень обізнаності населення щодо корупції в митних органах, особливо висвітлення цієї теми в ЗМІ;
- Формування суспільної свідомості спрямоване на формування антикорупційного мислення населення.

У контексті забезпечення ефективності державного управління основною метою заходів, спрямованих на протидію корупції в митних органах, є формування системи запобігання та протидії корупції, здатної максимально ефективно працювати та подолати її соціальні передумови, а також притягнути порушників до відповідальності згідно із законом. Антикорупційні дії митного відомства мають здійснюватися відповідно до виконання норм чинного законодавства, реалізації антикорупційної політики митниці та підтримки громадянським суспільством антикорупційних заходів. Основним моментом, на якому слід звернути увагу, є необхідність систематичного впровадження антикорупційних заходів митними органами, оскільки окремі заходи не можуть забезпечити ефективність довгострокових соціально-економічних, політико-правових змін. Для цього необхідно вживати як репресивних, так і превентивних заходів.

Ефективним способом зниження рівня корупції в митних органах є пошук способів зробити ці незаконні дії не вигідними та ризикованими. Адже сьогодні ризик бути спійманим митниками невеликий, тому ризик бути покараним за порушення закону невеликий. Зважаючи на це, заходи, які вживаються на даному етапі у сфері протидії корупції, не такі ефективні, як хотілося б.

Тому необхідно підвищувати службовий престиж митних органів. Адже підвищення соціальної значущості цих посад стане стимулом для роботи на них та уникнення їх втрати через корупційні зловживання.

Враховуючи досить низьку позицію України у світовому рейтингу щодо наявності зловживань владою, необхідно вживати рішучих заходів щодо зменшення проявів цього явища, особливо в митних органах.

Необхідно сформулювати концептуальні засади антикорупційної політики в митній сфері, ухвалити кодекс етичної поведінки працівників митниці відповідно до потреб антикорупційної політики, забезпечити реалізацію принципу рівності перед законом у контексті зниження рівня корупції не лише фізичні особи, а й юридичні особи несуть однакову відповідальність за корупційні діяння; забезпечення того, щоб посадові особи (включаючи керівників вищої ланки) не були звільнені від корупції; розмежування повноважень органів, які здійснюють антикорупційні дії. корупційної діяльності, мобілізації громадськості для протидії корупції та забезпечення інформування громадськості про випадки корупції в митних органах. Реалізація запропонованих заходів буде ефективною лише у складних ситуаціях та в комплексі із заходами активної державної політики в інших сферах.

2.2. Фіскальні наслідки порушень митних правил

Одним із основних завдань ДМСУ є боротьба з контрабандою та

попередження митних правопорушень, координація розслідування та документування митних правопорушень митними органами. У рамках виконання покладених завдань з метою виявлення та припинення планів здійснення незаконних імпоротно-експортних операцій, контролюють оформлення товарів та вживають цілеспрямованих заходів на митних кордонах та в пунктах митного оформлення.

За результатами аналітико-розшукової роботи та вжитих заходів митницями виявлено 28 128 порушень митних правил, вартість предмета злочину перевищила 2,8 млрд гривень (кількість складених угод вдвічі перевищує кількість порушень митних правил у 2020 році); вартісний показник збільшився на 4%) (рис.2.).

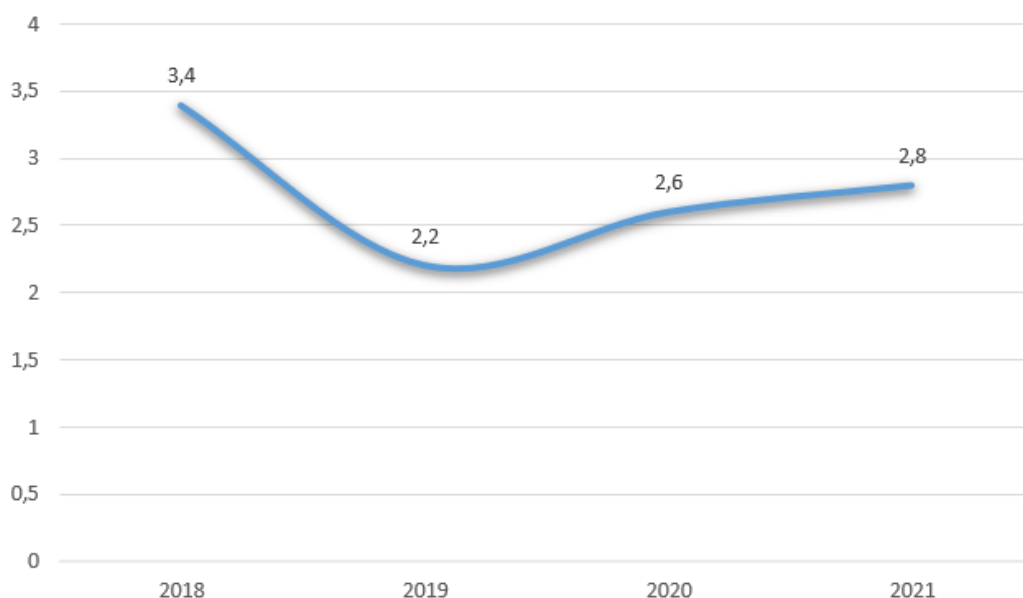

Рис.2.2. Динаміка виявлення порушень митних правил у 2018-2021,

млрд.грн.

Побудовано на основі [48,70,71]

Одним із ефективних методів протидії митним правопорушенням сьогодні є співпраця та обмін інформацією з іноземними компетентними органами в рамках взаємної адміністративної допомоги для забезпечення запобігання та виявлення незаконних імпоротно-експортних операцій.

Загалом у міжнародному співробітництві відкрито 713 справ про порушення митних правил на загальну суму понад 982,53 млн грн, крім того,

у ході міжнародного співробітництва встановлено несплачені обов'язкові митні платежі на 6,64 млн грн.

За результатами розгляду справ про порушення митних правил митницею безпосередньо розглянуто 12 582 справи про порушення митних правил.

Накладено адміністративних стягнень у вигляді штрафів на суму близько 489 мільйонів гривень.

Відповідно до статті 530 МКУ було перевірено законність та обґрунтованість 48 рішень митниці, які порушують митні правила, за результатами перевірок: 25 рішень залишено без змін, 9 рішень скасовано, 14 рішень скасовано. Справи про порушення митних правил направлено на новий розгляд.

Митні органи передали до суду 9046 справ про порушення митних правил на загальну суму 2,8 мільярда гривень.

За результатами розгляду справи судом накладено штрафних санкцій (конфіскації майна та штрафів) на суму понад 1,7 млрд грн, що порівняно з минулим роком зросло на 40%. Подібні показники за 2020 рік.

Від стягнених штрафів (митниці та суди) та реалізації конфіскованого майна до державного бюджету надійшло майже 147 млн грн, що на 32% більше. Перевищено показники за аналогічний період 2020 року (перше півріччя 2020 року – 49 млн грн).

З огляду на покладені на митні органи завдання вжито довгострокових заходів щодо запобігання контрабанді наркотиків, зброї та вибухових речовин.

За розрахунками аудиторів Рахункової палати України та з урахуванням оціночних обсягів незаконно ввезених та контрабандних товарів (226 -320 млрд.грн.) та середньозваженої ставки податку на імпорт податкових надходжень, використаних Мінфіном у прогнозі держбюджету на 2019 та 2020 роки, недонадходження митних платежів могли становити від 10 до 14 млрд. грн. (рис.2.)

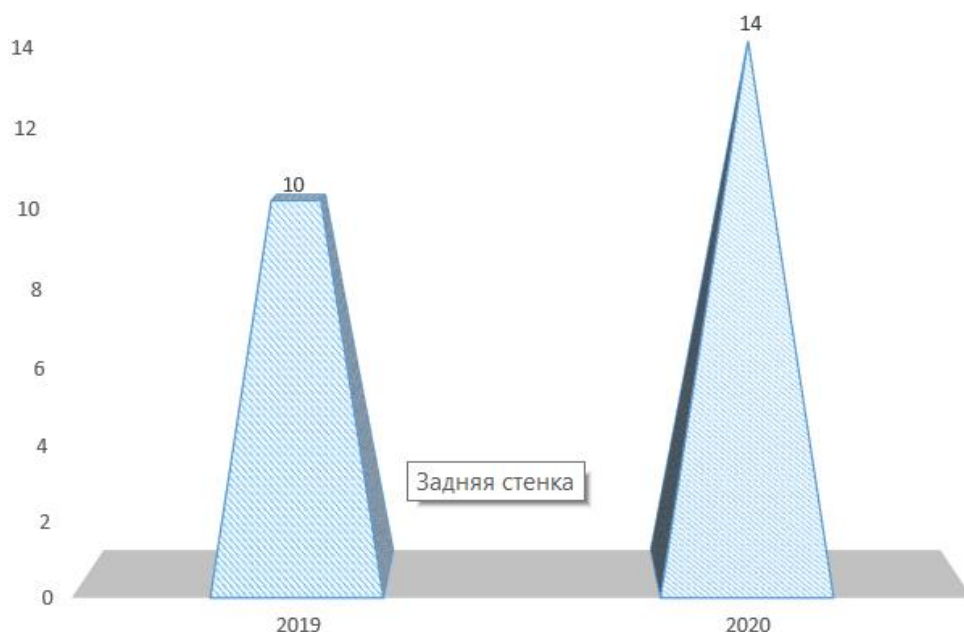

Рис.2. Прогнозні показники втрат бюджету через порушення митних правил у 2019-2020 роках, млрд. грн.

Побудовано на основі [48,70,71]

Держмитслужба постійно працює над розширенням двосторонньої договірної бази з митницями іноземних держав щодо обміну попередньою інформацією про товари та транспортні засоби, створення договірної бази для обміну даними митної статистики.

Наразі відбувається обмін попередньою інформацією з шістьма іноземними митницями (Грузії, Молдови, Азербайджану, Угорщини, Польщі, Білорусі) відповідно до міжвідомчої угоди про обмін попередньою інформацією.

Система обміну інформацією була протестована з митними органами Словаччини.

Метою інформаційного обміну є отримання онлайн-інформації про товари, які пройшли митне оформлення в країні відправлення та відправлені в Україну. Тобто митниця Держмитслужби знає ще до того, як товар потрапляє на митну територію України.

Використання такої інформації сприяє прискоренню пропуску товарів, перевірці законності зовнішньоекономічних операцій, оподаткованої вартості

товарів, посиленню заходів контролю за контрабандою та порушенням митних правил, виявленню ризикових операцій тощо.

Формат, термін і послідовність обміну інформацією визначаються відповідним договором (технічними умовами обміну інформацією).

З метою розвитку договірно-правової бази первинного обміну інформацією готуються проекти відповідних міжнародних договорів з митними органами Республіки Казахстан та Республіки Вірменія. Тривають відповідні консультації з Митним департаментом Турецької Республіки. З цього питання ведеться активна робота з митними органами ЄС та держав-членів ЄС.

Постійно вживаються заходи шляхом реалізації проекту ОБСЄ «Підтримка ДМСУ України у запобіганні та протидії незаконному обігу зброї, боєприпасів і вибухових речовин» та інших міжнародних проектів.

Зокрема, 12 серпня 2021 року у зустрічі взяли участь представники Держмитслужби України та Організації з безпеки та співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ).

Держмитслужба розглянула лист Української організації з безпеки та співробітництва в Європі щодо реалізації проекту «Підтримка Держмитслужби України у запобіганні та протидії незаконному обігу зброї, боєприпасів та вибухових речовин». За результатами розгляду надано перелік питань з інформацією щодо аналізу законодавства, дослідження МВС щодо стану протидії контрабанді, діяльності Управління боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил.

Загалом із січня по грудень 2021 року митницею проведено 868 перевірок документів у підрозділах, що в 1,3 рази перевищує 651 перевірку документів за аналогічний період 2020 року.

За результатами документальних перевірок виявлено порушень митного законодавства, що порівняно з відповідним періодом 2020 року збільшилось на 341,88 млн. грн. (узгоджено – 156,7 млн. грн., 46% від загального обсягу), в 1,5 раза, з них на 23463 млн. грн. .

Перерахування до держбюджету – 29,55 млн. грн. (з урахуванням результатів перевірок минулого періоду), що в 2,4 рази перевищує відповідний період минулого року, з них перераховано 12,21 млн. грн.

Таблиця 2.

Результати перевірок щодо порушень митних правил

Період	Кількість перевірок	Донараховано грошових зобов'язань, млн грн	Сплачено, млн грн
2021 рік	868	341,88	29,55
2020 рік	651	234,63	12,21

Держмитслужба та Група підтримки реформ при Держмитслужбі розробляють проект технічних вимог щодо створення «Реєстру податкових повідомлень рішень», який відповідно до вимог чинного законодавства має бути інтегрований з «Єдиним реєстром податкових повідомлень-рішень контролюючих органів», розпорядником якого є ДПС України.

Даний реєстр створено з метою автоматизації процесу оформлення податкових повідомлень-рішень, у тому числі прийнятих за результатами перевірки документів на відповідність вимогам митного законодавства України, автоматизації обліку сум грошових зобов'язань, передачі даних на єдиний реєстр повідомлень– рішень, а також визначення та отримання інформації від ДПС України про податкову заборгованість.

Висновки до 2 розділу

Підсумовуючи дослідження щодо існування та запобігання митним правопорушенням, слід зазначити, що комплексним завданням митниці має бути постійне вдосконалення системи управління ризиками, інтегруючи нагляд, засоби, інформацію, технології та організацію. і персонал.

З огляду на це, основними напрямками впровадження системи управління

ризиками є посилення експертно-аналітичної роботи з ідентифікації ризиків та розробка методик ідентифікації ризиків.

Не менш важливим для вдосконалення митного контролю є впровадження інформаційних технологій. Як і будь-яка нова технологія, системи електронної звітності ще недосконалі. Розробка та впровадження нових програмних продуктів дозволить доповнити систему електронної звітності та максимально використати її можливості.

Лише відповідними економічними заходами можна ефективно протидіяти митним правопорушенням економічного типу, пов'язаним із ввезенням на територію країни товарів шляхом ухилення від сплати мита. Основними економічними заходами протидії таким митним правопорушенням є оптимізація митного законодавства щодо оподаткування імпорту товарів та створення належних податкових умов для розвитку національного виробництва. Ключовим елементом боротьби з митними правопорушеннями є створення такої системи контролю, яка перевіряє ефективність власного митного контролю митних органів.

РОЗДІЛ 3

ОРІЄНТИРИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОТИДІЇ ПОРУШЕННЯМ МИТНИХ ПРАВИЛ

Фінансове законодавство України не містить визначення таких системних категорій, як «фінансово-правова відповідальність», «фінансовий злочин», «фінансово-правові санкції». Таким чином науковці стверджують наявність податкової, бюджетної та грошової відповідальності та розрізняють податкові, бюджетні та грошові злочини та податкові, бюджетні та грошові санкції.

Позначеними поняттями є різні фінансово-правові категорії. Податкова, бюджетна, валютна відповідальність – це вид фінансово-правової відповідальності; податкові, бюджетні, валютні злочини – це вид фінансового злочину; податкові, бюджетні, валютні санкції – це вид фінансово-правових санкцій. Це пояснюється тим, що «правова основа оподаткування», «правове регулювання державних і місцевих центральних фондів», «правова основа грошово-кредитного регулювання та валютного контролю» є режимами фінансового права, які мають усі ознаки цієї галузі права.

У зв'язку з цим з метою оптимізації та уніфікації фінансово-правових норм у сфері публічної фінансової діяльності доцільним є використання концептуального інструментарію фінансового права, а не його інститутів у фінансовому законодавстві. Формальне об'єднання уніфікуючих фінансово-правових положень у фінансовому законодавстві остаточно вирішило б деякі спірні питання у фінансовому праві, зокрема щодо режиму фінансово-правової відповідальності. Тому надзвичайно важливою сьогодні є розробка та прийняття законодавчого акту, який би уніфікував усі інститути фінансового права та заклав основу для єдиного застосування фінансово-правової термінології.

Відсутність єдиного установчого закону у фінансовій сфері є проблемою багатьох країн. Так, Г. В. Петрова зазначає: «Податкове право

базується на одному принципі, а бюджетне - на інших критеріях. Валютне законодавство в основному базується на статуті Міжнародного валютного фонду. Банківське законодавство, особливо щодо контролю за банками, громадськістю частина системи фінансових установ, як правило, підпорядковується певним міжнародним стандартам. Що стосується грошових відносин, грошове законодавство передбачає зовсім інший концептуальний підхід порівняно, наприклад, з Законом про бюджет. Інший режим фінансових санкцій, інші методи розуміння контроль і влада фінансових органів. Ця різниця призводить до того, що фінансові відносини як єдиний ланцюг не мають узгодженого концептуального характеру, тим самим дестабілізуючи загальну фінансову дисципліну» [5].

Водночас проблема системи фінансової відповідальності не може бути повністю вирішена одним законодавчим фінансово-правовим актом, оскільки він має регулювати широке коло фінансових правовідносин. З метою комплексного та системного врегулювання відносин, що виникають при вчиненні фінансових злочинів під час здійснення публічної фінансової діяльності, пропонується розробити та прийняти окреме законодавство про фінансову відповідальність.

Юристи-фінансисти неодноразово наголошували на необхідності прийняття такого закону, зокрема Н. А. Саттарова зазначала: «З огляду на те, що норми, які сьогодні складають режим фінансово-правової відповідальності, розміщені в окремих нормативних актах, їх доцільно об'єднати в самостійні джерела права. Таким чином можна досягти єдності правил розуміння концептуальних механізмів, визначення складу злочину та накладення економічних санкцій» [5]. Науковець вважає, що для успішного та ефективного вирішення актуальних проблем у сфері фінансово-правового примусу необхідно розробити проект «Закону про фінансову відповідальність», який має стати основним актом, заснованим на принципі законності в фінансові правовідносини, захист інтересів держави і суспільства,

зміцнення фінансової дисципліни головного органу державної фінансової діяльності.

На думку Н.А. Саттарової, пункти закону «Про фінансову відповідальність» повинні відображати: 1) правильність і раціональність застосування заходів фінансової відповідальності, вони відповідають потребам суспільного розвитку, закріплюють у нормах оптимальну поведінку для вибору фінансової відповідальності; 2) соціальні наслідки, практичні зміни, які відбуваються в житті в результаті санкцій, накладених охоронними нормами фінансового права; 3) зв'язок між результатами дії правових норм і цілями, для яких вони були прийняті; 4) з метою максимальної економії матеріальних, духовних ресурсів, людських ресурсів і часу [5]. Підсумовуючи свої міркування, вона зазначила, що закон «Про фінансову відповідальність» має містити: по-перше, поняття «фінансовий злочин», по-друге, єдиний перелік фінансових злочинів, по-третє, правила процедури та провадження, встановлені у справі про фінансові злочини. По-четверте, розробити конкретні санкції для кожного фінансового злочину [5].

Ю. В. Оніщик наполягав на необхідності прийняття єдиного конституційного законодавчого акту у сфері фінансової відповідальності. Таким чином, наголошує вчений, можна єдино підходити до розуміння господарсько-правової відповідальності, визначення складу злочину, правил накладення економічних санкцій тощо [6, С. 158–159]. На його думку, таким нормативно-правовим актом може бути закон України «Про господарську відповідальність за порушення дисципліни у сфері державних фінансів» [5].

Деякі вчені вважають, що необхідно прийняти окреме законодавство про фінансову відповідальність відповідно до тієї чи іншої сфери фінансово-правового регулювання. Наприклад, А. М. Касьяненко запропонував прийняти закон України «Про фінансову відповідальність за порушення бюджетного законодавства» [5]. Б.Дерев'янко та Д.Острий також наголосили на важливості ухвалення такого закону, оскільки це необхідний крок до остаточної легалізації. Інститути бюджетної відповідальності та сприяння

роботі правоохоронних органів щодо застосування заходів впливу та розуміння учасниками бюджетного процесу характеру цих заходів, що застосовуються до них як стягнення за порушення нормативного бюджетного законодавства. Ними визнаються й інші нормативно-правові акти [5].

Пропозиція науковців прийняти окремий законодавчий акт про фінансову відповідальність у тій чи іншій сфері фінансово-правового регулювання є не зовсім доцільною, оскільки в цьому випадку виникне велика кількість нормативно-правових фінансових злочинів, і виникне Це питання щодо існування режиму фінансової відповідальності та загального фінансового права.

Так, С. В. Запольський зауважив, що оптимальне співвідношення фінансів і права можна побудувати на злитті таких галузей, як фінансове право, податкове, бюджетне, емісійне право тощо, які є теоретично єдиними, але функціонально розділеними. Вважати одним суб'єктом платника податків, одержувача бюджетних коштів, одержувача емісії валюти, вкладника, клієнта банку недоцільно.

Важливо, що всі названі (і багато неконкретизовані) стани по суті є частиною сукупності прав і обов'язків суб'єкта фінансового права [5].

У зв'язку з цим науковці наголошують на необхідності розробки та прийняття окремого законодавства про фінансову відповідальність, яке б регулювало всі сфери фінансово-правового регулювання, у тому числі питання, пов'язані з невиконанням або неналежним виконанням зобов'язань, цікавий підхід у зовнішньоекономічній діяльності. пов'язана зі сплатою митних платежів та порушеннями порядку проведення валютних операцій. Єдиний підхід до правового регулювання відносин, пов'язаних із фінансовими злочинами у сфері державних фінансів, єдина фінансово-правова термінологія, чітко визначені фінансові злочини та фінансові санкції, єдині процедури та процесуальні положення щодо механізмів регулювання фінансово-правової відповідальності – це рішення навколо інституту

фінансово - правової відповідальності, у тому числі за порушення митного законодавства.

У порядку, встановленому законодавством України та нормативно-правовими актами Держмитслужби, організація участі Держмитслужби у взаємодії з митними та іншими уповноваженими органами іноземних держав та міжнародними організаціями з питань митної справи покладається на Департамент боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил (далі – Департамент).

У рамках цієї роботи основними завданнями управління є:

- по-перше, забезпечення взаємодії Держмитслужби з іноземними митними органами щодо виявлення, розкриття, припинення та попередження порушень митного законодавства, по-друге, організація діяльності державної митної служби, органами влади, координуючи з українськими правоохоронними органами. Взаємодія органів, митних та іноземних правоохоронних органів у виявленні, розкритті, припиненні та попередженні порушень митного законодавства, попередженні таких правопорушень, здійсненні заходів (контрольованих поставок) щодо запобігання обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, незаконне переміщення зброї та боєприпасів через український митний кордон, третє – організація національних митних та митних правоохоронних органів дальніх та ближніх країн, Всесвітньої митної організації (ВМО).

Слід зазначити, що ефективне виконання покладених на цей відділ завдань із забезпечення взаємодії з митними органами іноземних держав щодо надання адміністративної допомоги у виявленні, розкритті, припиненні та попередженні порушень митного законодавства безпосередньо залежить від питання усунення недостатності митного законодавства.

Країни можуть надавати міжнародно-правову підтримку для участі національних митних адміністрацій у відносинах адміністративної взаємодопомоги в митних справах на таких рівнях: універсальному – спираючись на діяльність Всесвітньої митної організації та її регіональних

координаційних центрів з правозастосування, регіональному – проведення міжнародних конференцій; субрегіональний (локальний) – у рамках міждержавних об'єднань у сфері економічної інтеграції може представляти себе для реалізації прав і виконання обов'язків, передбачених для держав-членів (ЄС,) та інших міжнародних організацій.

У той же час, незалежно від масштабів і кількості країн-учасниць організації взаємодопомоги в митних справах на багатосторонньому рівні, безпосереднє її здійснення завжди здійснюється тільки митними відомствами двох країн.

Водночас не можна сказати, що у боротьбі з порушеннями митного законодавства співпрацюють лише держави. У деяких випадках у зв'язку з розслідуванням справ про порушення митного законодавства держави використовують функції спеціально створених у рамках певних міжнародних організацій інформаційних баз даних і систем оперативного обміну інформацією.

Висновки до розділу 3

Таким чином, враховуючи відсутність належної законодавчої бази щодо регулювання інституту правопорушень у сфері митного контролю, необхідно:

1) на законодавчому рівні встановити, що у сфері зовнішньоекономічної діяльності невиконання або неналежне виконання зобов'язань щодо сплати митних платежів та порушення порядку валютних операцій можуть притягуватися до господарсько-правової відповідальності;

2) Систематизація фінансових злочинів у сфері національної митної справи на законодавчому рівні;

3) розробити законодавчі заходи щодо економічно-правової відповідальності за фінансові злочини у сфері митної справи;

4) встановлення на законодавчому рівні конкретних фінансово-правових санкцій за кожний фінансовий злочин, вчинений у сфері національної митної справи;

5) здійснювати нагляд на законодавчому рівні: коло осіб, які вчиняють фінансові злочини у сфері національної митної справи; загальні умови притягнення до фінансової відповідальності за фінансові злочини у сфері національної митної справи; виключення осіб з фінансової відповідальності за вчинення фінансові злочини у сфері національної митної справи обставини вчинення злочину форма злочину при вчиненні фінансового злочину у сфері національної митної справи обставини, що виключають вчинення особою злочину фінансового злочину у сфері національна митна справа;

6) на законодавчому рівні сформулювати процесуальні та процесуальні норми розгляду справ про фінансові злочини у сфері митної справи.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційному дослідженні і подано теоретичний огляд щодо митного оподаткування та запропоновано шляхи оптимізації внутрішніх тарифних режимів з урахуванням наявних відхилень і порушень митних правил.

Аналіз законодавства, що регулює відповідальність за порушення митних правил, та вивчення практики його застосування показують, що окремі правові норми є незавершеними, діяльність адміністративних та судових органів, у тому числі митних органів, потребує подальшого вдосконалення. Нові суспільні відносини, що формуються в Україні, ґрунтуються на засадах гуманітаризму, демократизму та побудови правової держави, і існує нагальна потреба у зміні та доповненні матеріальних та адміністративно-процесуальних норм чинного законодавства.

З метою вдосконалення діяльності митних органів щодо попередження, виявлення та попередження порушень митних правил необхідно удосконалити організаційно-структурні структури, форми і методи діяльності структурних підрозділів митних органів. недотримання, проводити підбір і навчання персоналу, здійснювати відповідне правове регулювання їх діяльності

Нинішній рівень боротьби з порушеннями митних правил є відносно низьким. Тому слід визначити такі пріоритетні напрями вдосконалення діяльності митних органів щодо запобігання порушенням митних правил:

- Раціоналізація системи управління профілактикою злочинності;
- Розподілити та забезпечити оптимальну пропорцію функцій протидії правопорушенням відповідним підрозділам митниці, посиливши координацію їх дій та взаємодію з іншими суб'єктами профілактики;
- Підвищення професіоналізму та дисципліни посадових осіб митних органів, які здійснюють безпосередню профілактику правопорушень;
- підвищені штрафи за порушення митних правил;
- удосконалення правового нагляду за діяльністю митних органів щодо запобігання порушенням митних правил. У підсумку необхідно зауважити, що

розвиток економіки тісно пов'язаний із забезпеченням дотримання митного законодавства. Стійкий розвиток не передбачає порушень митних правил, незважаючи на різноманітні зовнішні впливи.

Сучасний етап розвитку України характеризується постійним зростанням і розширенням обсягів міжнародної торгівлі не лише з найближчими сусідами, а й значною мірою за рахунок країн ЄС та країн Азії. Водночас ми помітили, що міжнародні організації закликали посилити вимоги щодо забезпечення вільного надходження іноземних товарів на внутрішній ринок України та знизити національні торговельні бар'єри. Поглиблюється національна практика інтеграції міжнародних вимог в український митний контроль.

Інтеграція в сформовану і реалізовану на основі ринку систему світогосподарських зв'язків об'єктивно створює умови для оптимізації розміщення ресурсів, підвищення ефективності національного виробництва, вирішення соціально-економічних проблем. Але водночас це також призвело до збільшення митних порушень та збільшення кількості контрабандних товарів.

У документі проаналізовано ефективність роботи митних органів щодо контролю за сплатою митних платежів, що дозволяє зробити висновок про зниження ефективності контрольних заходів. Найбільш фінансово ефективними є заходи контролю, які перевіряють правильність визначення митної вартості. Невелика частка надходжень від митної перевірки вказує на необхідність розвитку цієї форми митного контролю.

Враховуючи досвід функціонування іноземних митних систем, після проведення всього дослідження вважаємо за необхідне вжити наступних заходів:

- Зменшення корумпованості митної служби, що може бути забезпечено суттєвим підвищенням заробітної плати та посиленням кримінальної відповідальності за матеріальну незалежність посадових осіб митного управління, які виконують контрольні функції;

- Зменшення людського фактору в роботі митників шляхом використання автоматизованих систем та змін до АСАУР, згідно з якими система буде вибірково ідентифікувати інспекторів, які здійснюватимуть оформлення товарів, а також транспортних засобів;
- забезпечення кращого обміну інформацією з прикордонними державами в пунктах пропуску з метою посилення контролю за дотриманням інформації, отриманої під час пропуску через митний кордон України;
- Своєчасна передача контролюючих функцій митним органам шляхом скорочення термінів митного оформлення та відповідної розробки форм митного пост-аудиту для виявлення невідповідностей у складових сертифіката походження та митної накладної для виявлення порушень термінів заниження митної вартості та неправильної класифікації коду продукту.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Допілка В. О., Павловська І.Б. Теоретико-правові засади відповідальності за порушення митних правил. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2021. Вип. 67. С. 190-194.
2. Митна справа : підручник / за ред. А.І. Крисоватий, С.Д. Герчаківський, О.Б. Дем'янюк та ін. Тернопіль : ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2014. 540с.
3. Дорош М. М. Порушення митних правил в Україні *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького*. 2013. Т. 15, № 1(5). С. 66-69.
4. Яромій І. В. Історико-правове дослідження становлення інституту порушення митних правил в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 125-129
5. Бабенко А. Ю. Шляхи удосконалення законодавства щодо фінансово-правової відповідальності за порушення митного законодавства. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 2. С. 22-27
6. Оніщик Ю. В. Фінансово-правова відповідальність як конститутивний компонент децентралізації публічних фінансів. Децентралізація в Україні: теорія та практика конституційної, адміністративної і муніципальної реформи : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 7 квіт. 2017 р. Одеса. 2017. С. 188–190
7. Ліпенцев А. В., Войтик О. Є, Мазій Н. Г. Протидія корупції в митних органах у контексті забезпечення ефективності публічного управління. *Ефективність державного управління*. 2021. - Вип. 1. С. 11-21
- 8.
9. Агропромисловий комплекс в системі зовнішньоекономічної діяльності України. К.:ННЦ ІАЕ, 2005. – с.79.

10. Аналітична довідка про захист внутрішнього ринку та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника. аціональна тристороння соціально-економічна рада. URL: <http://www.ntser.gov.ua/ua/activity/128.html>

11. Аркуша Л. І. Прояви корупції в митних органах: умови, особливості вчинення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2012. № 4. С. 186-188.

12. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти : монографія Дніпропетровськ : Академія митної служби України, 2009. – 543 с.

13. Бліхар М. М. Реформування митно-тарифної політики України з використанням досвіду країн ЦСЄ в контексті вступу до СОТ. Зовнішня торгівля: *Право та економіка*. 2008. № 2 (37). С. 56–60.

14. Бондаренко Є. П. Оцінка інструментів митного регулювання та їх вплив на стан лібералізації зовнішньої торгівлі. *Інноваційна економіка*. 2014. № 5. - С. 230-235.

15. Бондаренко Є.П. Аналіз фінансового забезпечення діяльності митних органів України. *Регіональна бізнес-економіка та управління*. 2015. № 1 (45). – с. 60-67.

16. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: підручник – К.: Знання, 2008. 583 с

17. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник.- 5-е вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. – 583 с.

18. Борисенко О. Б. Застосування митно-тарифних інструментів у державному регулюванні товарних ринків в контексті регламентації СОТ. *Держава і ринок*. 2012. С.133-137.

19. Борисенко О. Б. Митна вартість як об'єкт і інструмент державного регулювання та контролю. *Вісник Національної академії державного управління*. 2009. С.71-79

20.Борисенко О. Б. Особливості застосування митно-тарифних інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Держава і ринок*. 2012. С.133-137.

21.Борисенко О.П. Зовнішньоекономічна політика держави: концепція, стратегія, механізми реалізації : монографія / О.П. Борисенко. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2012. 402 с.

22.Бутусов Ю. Реформа митниці в Грузії і в Україні: п'ять розбіжностей. URL:

http://gazeta.dt.ua/POLITICS/reforma_mitnitsi_v_gruziyi_i_v_ukrayini_pyat_rozbizhnostey.tml

23.Вакульчик О.М. Використання досвіду ЄС у побудові системи законодавчого та методичного забезпечення митного постаудиту в Україні / О.М. Вакульчик, Т.С. Єдинак, О.О. Книшек // Вісник АМСУ. Серія: “Економіка”. 2013. № 2 (50). С. 11-23.

24.Василенко Ю. Експортна діяльність України. *Економіка України*. 2006. № 7. С. 17–20.

25.Василенко Ю. Експортна діяльність України. *Економіка України*. – 2006. № 7. С. 17–20.

26.Ващенко В. В. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Фінанси України*. 2000. №3. с.40.

27.Войтов С. Г. Еволюція митно-тарифного регулювання в контексті розвитку світової цивілізації . *Вісник КНТЕУ*. 2013. № 2. С. 70-84. 1.3.

28.Войтов С. Г. Структурна детермінація митно-тарифного регулювання. *Економічний часопис ХХІ*. 2012. № 9 10. С. 21-23.

29.Вступ до права Європейського союзу: навч. посіб. Донецьк, 2008. - 297с.

30.Гальчинський А. С. Основи економічних знань. / Гальчинський А. С., Єщенко П. С., Палкін Ю. І. – К.: Вища шк.,1998р. – С.478.

31.Герчаківський С. Д. Домінанти митного регулювання експортно-імпортних операцій на автомобільному ринку України. *Наукові записки*

[Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Економіка. 2010. - Вип. 15. С. 339-345

32. Год конфронтации, скандалов и несбывшихся надежд: Грузия-2006. ИА REGNUM представляет важнейшие события, произошедшие в Грузии в 2006 году. URL:<http://www.memo.ru/hr/hotpoints/caucas1/msg/2006/12/m78455.htm>

33.Головійчук Л. Т. Динаміка запобігань проявам корупції серед працівників митних органів Державної фіскальної служби України (2008–2016 рр.) .Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. Вип. 3. С. 158-161

34.Гребельник О. П. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності: підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 696 с.

35.Губа М. О. Місце і роль митного оподаткування в системі економічної безпеки держави. *Фінанси*. 2012. №11. С.23-26

36.Дахно І. І. Міжнародна економіка: навч. посіб. / І. І. Дахно, Ю. А. Бовтрук. К.: МАУП, 2002. 216 с.

37.Демянюк О. Б. Митний тариф як регулятор зовнішньої торгівлі держави. *Економічний аналіз*. 2012. №10, ч.2. с.210-213.

38.Додін Є. В. Місце відповідальності за порушення митних правил у структурі юридичної відповідальності. *Митна справа*. 2013. № 4. С. 34-43

39.Додін Є.В. Правова природа відповідальності за порушення митних правил. *Митна справа*. 2014. № 5. С. 3-6.

40.Дорогих В. Порушення митних правил *Юридичний вісник*. 2014. № 3. С. 180-184.

41.Дьяченко О. В. Митний контроль як один із засобів виявлення правопорушень у сфері митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2016. № 2(1). С. 218-227

42.Економічний енциклопедичний словник [у 3-х томах]/[Мочерний С.В., Гаврилишин Б.Д., Устинко С.В. та ін.]; за ред. Мочерного С. В. Т.2. К.: Видав. центр «Академія», 2001. С.380.

43.Експрес-випуск: Зовнішня торгівля України товарами. / URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

44.Жеваго А. В. Інтернаціоналізація і конкурентоспроможність економіки України. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності. – К. : КНЕУ, 2007. – 265 с.

45.Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» № 330-14 від 11.08.2013 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/330-14>

46.Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» № 331-14 від 11.08.2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/331-14>

47.Закон України «Про Зовнішньоекономічну діяльність» № 959-XII / URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/959-12>

48.ЗВІТ про результати аудиту ефективності планування та результативності контролю за повнотою нарахування і своєчасністю надходження податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції. Офіційний сайт Рахункової палати України. URL: <https://rp.gov.ua/home/>

49.Иванов О. Государственное регулирование импорта в Японии. – URL:<http://www.japantoday.ru/index.shtml>

50.Історія митної діяльності: Україна в європейському контексті. / [К. М. Колесников та ін.; за ред. В. В. Ченцова]; Держ. мит. Служба України, Держ. НДІ мит. справи. О.: Плассе, 2010. 541с. . 1.3.

51.Карамбович І. М. Митна система та її роль в регулюванні зовнішньої торгівлі України : монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. – 281 с.

52.Кекіш І. Економічний зміст митних режимів *Наука молода*. – 2014. – Випуск 21. С. 140–147.

53.Ківалов С. В. Митна політика України : підручник / С. В. Ківалов, Б. А. Кормич. Одеса : *Юридична література*, 2011. – 256 с.

54.Кікалішвілі М. В. Девіантна поведінка: поняття та ознаки *Вісник Академії адвокатури України*. 2011. Число 3. С. 109-122.

55.Кістанова Я. М. Правове регулювання співробітництва в сфері боротьби з митними правопорушеннями в ЄС *Правова держава*. 2015. № 20. - С. 51-56

56.Клочко В. П. Вплив глобалізації на визначення інструментів регулювання зовнішньої торгівлі. *Економіка і менеджмент культури*. 2011. №1. С. 14-19.

57. Ковтун Є. Досвід інтеграції Латвії, Литви та Естонії до Європейського Союзу, як приклад для України. URL: <http://www.viche.info/journal/1959/>

58.Кравець М. Порухення митних правил у структурі митних правопорушень. *Юридичний вісник*. 2014. № 2. С. 110-116.

59.Крисоватий, А. І. Диверсифікація векторів підготовки фахівців для митно-податкової сфери / А. Крисоватий, А. Войцещук, І. Гуцул // Журнал Економіст. 2015. - № 7. С. 19-22.

60.Крисоватий, А. Фіскальна ефективність ПДВ із ввезених на митну територію України товарів / Андрій Крисоватий, Інна Гуцул // Економіст. – 2015. № 5. С. 7-9.

61.Курмаєв П. Ю. Сценарне прогнозування динаміки макроекономічних показників на 2010–2025 роки в Україні. *Наука і економіка*. 2010. № 2. С. 244–249.

62. Левченко Н. М. Оцінка діючого механізму тарифного регулювання державою імпорту м'ясопродуктів в умовах євроінтеграції.] / Н. М. Левченко // Державне управління. 2011. №1. С.157-159

63.Ленчевський І. Ю. Організація і регулювання міжнародних комерційних операцій. / Ленчевський І. Ю., Зубова Н. І. – Х.: «ХАРКІВ», 2007. – 240 с.

64.Лисенко О. М. Методологія виявлення та припинення порушень митного законодавства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. - 2013. - Вип. 6-2(1). - С. 125-128.

65.Луцик А.І. Митна політика України як стимулятор економіки в умовах інтеграційних процесів. Економічний аналіз: зб. наук. праць/ТНЕУ. – Економічна думка, 2010. Вип. 7. С. 91–93.

66. Луцик А.І., Гуцул І.А. Прагматика використання митного інструментарію регулювання зовнішньо-економічної діяльності в умовах участі економіки України в світовому господарстві Вісник Одеського національного університету. Економіка. 2014. Том 19. Випуск 2. С. 21-27.

67.Осовська Г. В. Економічний словник / Осовська Г. В., Юшкевич О. О., Завадський Й. С. – К.:Кондор, 2007. – С. 275.

68. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/category/23596>

69. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

70.Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/>

71.Офіційний сайт Державної митної служби України URL: <http://customs.gov.ua>

72. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ Грузії. URL: <http://policy.mofcom.gov.cn/english/flaw!fetch.action?libcode=flaw&id=02d6513d-9298-4010-b41f-d7af702a6963&classcode=670>

73.Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/categor>.

74.Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: http://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/ukraine_e.htm

75..

76.Пасічник А.М. Нова комп'ютеризована транзитна система ЄС: проблеми та

77.Плахотна К. Є. Митно-тарифне регулювання в умовах лібералізації торгівлі. *Економічний часопис* – XXI. 2012. № 5 -6. С.44-45.

78.Постанова КМУ «Про ліквідацію деяких консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України» № 180 від 13 березня 2013 р. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/180-2013-%D0%BF>

79. Постанова КМУ від 7 лютого 1994 р. N 62 «Про Митно-тарифну раду України».– URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/62-94-%D0%BF>

80.Сагарьова Д.О. Вдосконалення пост митного контролю за правильністю визначення митної вартості. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 6. С. 211-216.

81.Суворов В.В. Оцінка ефективності фіскальної функції митних органів *Вісник КНТЕУ*. К.: КНТЕУ. 2011. № 3. С. 34–46.

82.Хейлієр М. Торгівля з ЄС в рамках поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю. Роз'яснення переваг поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС. / М. Хейлієр, В. Пятницький. – – URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/249201/Selling2theEU_ukr.pdf

83.Шкляр А.І. Платіжний баланс України: чинники кризи і механізми відновлення рівноваги Актуальні проблеми економіки. 2010. № 6. С. 266 – 272

84.Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 року №8073-Х. Верховна Рада України. Законодавство : офіційний вебсайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

85.Кримінальний кодекс України. № 2341-III від 5.04.2001 зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

86.Митний кодекс України № 4495-VI від 13.03.2012 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

87.Закон України «Про Митний тариф України» №584–VII від 19.09.2013 / URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/584-18>

88.Постанова КМУ №236 від 21.05.2014 про затвердження Положення Про Державну фіскальну службу України. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>

«Декларація доброчесності»

Я, Мельник Анастасія Іванівна підтверджую, що сама написав цю роботу і не використовувала жодних інших, окрім цитованих, джерел інформації. Дослівні вирази або фрази, які цитуються, позначаються як такі; інші недослівні запозичення чи ремінісценції, наведені в тексті цієї роботи, містять актуальну інформацію щодо первинних джерел наведеного контенту. Робота у цій безпосередньо або змістовно аналогічній формі не була раніше опублікована чи оприлюднена. Усе зазначене вище посвідчую власноручним підписом.

Підпис

Дата